

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Udrag fra 'At være eller ikke være.'

Citation: Andersen, H. C.: "At være eller ikke være", i Andersen, H. C.: *At være eller ikke være*, udg. af Erik Dal ; Mogens Brøndsted , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2001, s. 268. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-andersen07val-shoot-idm139850607587472/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: At være eller ikke være

- rog, 1. scene. – *Heiberg og Martensen*: J. L. Heiberg havde siden 1824 været den vigtigste talsmand i Danmark for den tyske filosof Fr. Hegel (1770–1831); i det teologiske fakultet repræsenteredes hegelianismen i 1840'erne især af H.L. Martensen (1808–84), Sjællands biskop fra 1854. – *Guldkalv*: afgudsbillede, 2. Mos. 32. – *Der staar i Bibelen*: Matt. 12,36, nu: tomt ord.
- 145 *Glar*: glas, rude. – *Enken efter Consistorialraad Ancker*: samtalen har et sidestykke i en diskussion i Jonas Collins hjem, hvor A. støder an på lignende måde; se Topsøe-Jensen i *R&R* V 335 med henvisning til *Edda* 1940, nu i hans *H.C. Andersen og andre Studier*, 1960, s. 223f. – *det staar i Bibelen*: Matt. 24,29, Åb. 6,13. – *Intet umuligt!*: sml. *Optegnelsesbogs* s. 17: «Ogsaa for Gud gives Umuligheder. Han kan ikke udslette det Forbigangne, lade det Skeete være uskeet.»
- 146 *en dansk Bettina*: forfatterinden Bettina v. Arnim, f. Brentano (1785–1859), sværmede som ung brændende for Goethe: 1835 udgav hun *Goethes Briefwechsel mit einem Kinde*, som A. nævner i *Kim en Spillemand*, DK-udg. s. 230. – *som Alfen og den lille Marie*: sml. s. 22 og noten. – *Hjemens Virken (...) Væren*: udtalelse af Feuerbach (1804–72, se s. 77), cit. Fabri s. 9. – *Hjemen, dette terra incognita*: dette ukendte land, udtryk fra Fabri s. 44. – *dens Phosphor*: atter Fabri, der s. 10 citerer Feuerbach: «ohne Phosphor im Hirn sei kein Gedanke, der Phosphor eigentlich denke in uns» osv.; sml. s. 128.
- 147 *Grunden til alle Laster (...) Dylers*: ligeledes, Fabri s. 9. – *Der Mensch allein (...) Menschen*: «Mennesket alene er og skal væte vor Gud, vor Fader, vor dommer, vor forløser, vort sande hjemsted, vor lov og målestok, alfa og omega i vort borgerlige og etiske, vort offentlige og private liv og stræben. Ingen frelse uden om mennesket.» Fabri s. 9 efter Feuerbachs brøder og popularisator Friedrich F. i pjecen *Die Religion der Zukunft*, 1843, s. 15. – *Homunculus*: se n.t. næste side. – *blive som Guds*: slangens ord til Eva 1. Mos. 3,5 og herefter titlen på Wilhelmine Canz' (1815–1901) store og opsigtsvækkende anonyme roman *Eritis sicut Deus* (1854), som var rettet mod liberal teologi og materialistisk filosofi, og som optog A. meget under arbejdet med *At være ...* (MLE II 192). De latinske ord fortsætter med «scientes bonum et malum», dvs. 1. Mos. 3,5: Hvis Adam og Eva spiser af Kundskabens Træ, bliver de som Gud og kender godt og ondt. – *Gik alle Konger frem paa Rad*: fra Brorsons salme «Op al den ting, som Gud har gjort» (*Den danske Salmebog* nr. 12).
- 148 *Phidias*: Feidias, gr. billedhugger, 5. årh. f.Kr. – *Praxiteles*: se n.t.s. 65. – *Laokoons Gruppe*: skulptur fra c. 25 f.Kr., forestillende L. og